

KİTAP OKUMA ETKİNLİKLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞINA YÖNELİK TUTUMA ETKİSİNİN İNCELENMESİ: ANDİÇEN ORTAOKULU ÖRNEĞİ

Esma PEHLİVANOĐLU¹
Makbule UĐURLU²
Emel KARADAĐ³
Yasemin KARACABEY⁴
Kübra ÜNAL⁵

ÖZET

Okumanın bireysel ve toplumsal yaşama önemli katkılar sağladığı, bireyin anlama, düşünme, öğrenme, kavrama, analiz yapma ve yorumlama becerilerini geliştirdiği bilinmektedir. Okuma alışkanlığının kazanılması, hem kişisel hem de toplumsal düzeyde bir dizi fayda sağlar; ancak okullardaki okuma alışkanlığı geliştirme faaliyetleri genellikle yetersiz bulunmaktadır. Bu durum, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasını ve bu beceriyi hayat boyu sürdürmesini hedefleyen eğitimciler için önemli bir meydan okuma oluşturmaktadır. Bu bağlamdan yola çıkılarak araştırmanın amacı, Andiçen Ortaokulu'nda öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak yürütölen okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarına etkisini incelemektir. Araştırma, ilişkiisel tarama modeli kullanılarak tek gruplu yarı deneysel bir desenle gerçekteştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Ankara'da öğrenim gören öğrenciler oluşturur. Veri toplama sürecinde, Andiçen Ortaokulu'na devam eden 232 öğrenciye, öğretmenleri aracılığıyla Google Form üzerinden ulaşılmıştır. "Ortaokul Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçeği", "Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Veriler, SPSS 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda, deney sürecinde uygulanan okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olup olmadığı belirlenmiştir. Araştırma, okuma alışkanlığının kazanılmasında okul tabanlı faaliyetlerin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul Öğrencileri, Kitap Okuma Etkinlikleri, Okuma Alışkanlığı

¹ MEB, Türkiye, ORCID ID: 0000-0003-4372-0924, pehlivanoglu.esma@gmail.com

² MEB, Türkiye, ORCID ID: 0009-0002-9852-0401, makbushasiinn@gmail.com

³ MEB, Türkiye, ORCID ID: 0009-0006-8068-9056, emelkaradag27@hotmail.com

⁴ MEB, Türkiye, ORCID ID: 0009-0002-3948-0307, yaseminkaracabey06@gmail.com

⁵ MEB, Türkiye, ORCID ID: 0009-0008-9545-3489, kubrasusamunal@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article, Geliř Tarihi/Received: 04/02/2024–Kabul Tarihi/Accepted: 05/04/2024

INVESTIGATING THE EFFECT OF BOOK READING ACTIVITIES ON ATTITUDES TOWARDS READING HABITS: A CASE STUDY OF ANDIÇEN MIDDLE SCHOOL

Esma PEHLİVANOĞLU
Makbule UĞURLU
Emel KARADAĞ
Yasemin KARACABEY
Kübra ÜNAL

ABSTRACT

It is well known that reading contributes significantly to both individual and societal life, enhancing an individual's comprehension, thinking, learning, understanding, analytical, and interpretive skills. Developing a reading habit offers a range of benefits at both personal and societal levels; however, efforts to promote reading habits in schools are often found to be insufficient. This situation poses a significant challenge for educators aiming to help students acquire a reading habit and sustain it throughout their lives. In this context, the aim of this research is to examine the effect of reading activities conducted with students at Andiçen Middle School on their attitudes towards reading habits. The research was conducted using a correlational survey model with a single-group quasi-experimental design. The population of the study consisted of students enrolled in the 2022-2023 academic year in Ankara. During the data collection process, a total of 232 students attending Andiçen Middle School were reached through their teachers using Google Forms. The "Middle School Reading Habit Scale," the "Book Reading Habit Scale," and a "Personal Information Form" prepared by the researcher were used as data collection tools. The data were analyzed using the SPSS 25.0 software. At the end of the research, it was determined whether the reading activities implemented during the experimental process had a significant impact on students' attitudes towards reading habits. The study emphasizes the importance of school-based activities in acquiring a reading habit.

Keywords: Middle School Students, Book Reading Activities, Reading Habit

GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar dünyaya ve olaylara farklı pencereden bakabilmek, yeniliklere uyum sağlayarak bilgiyi dönüştürebilmek, kendini gerçekleştirerek yaşam boyu başarılı olabilmek için her yaş gurubunun kitap okumaya ihtiyacı olmaktadır (Katrancı, 2015; Öztürk ve Aydemir, 2013). Kitaplara anlam kazandıran okumak, önemli bir dil becerisidir ve herkesin öğrenmesi gereken bir eylemdir. Okuma sadece tek bir beceri değildir. Aynı zamanda okuyucunun bilgi edinmesi, eğlenceli vakit geçirmesi için basılı kelime ve metinler ile etkileşime girdiği birçok beceri ve sürecin birleşimidir. Okuma yoluyla; yazma, konuşma, kelime öğeleri, dilbilgisi, imla ve diğer dil yönleri öğrenilebilmektedir (AlMansour ve AlShorman, 2011).

Kitaplar, insanların bilişsel, duyuşsal, sosyal, ahlak ve dil gelişimini destekleyen; çözümlenme, anlamlandırma, yorumlama, yaratıcı düşünme, sentezleme, problem çözme becerilerini geliştiren, yazılmış ya da basılmış araçlardır (Arı ve Demir, 2014; Karakullukcu ve Çelik, 2020; Tanju, 2010). Kitap okumak, erken çocukluk eğitimi ile ilkökul öğrencilerinin yeni sözcüklerle karşılaşmalarına ve anlamlarını öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (Sezer vd., 2021). Çocuklar düzenli olarak kitap okuma davranışını tekrar ettiklerinde okuma alışkanlığı oluşmakta ve oluşan davranışın devamı ile birlikte okuma alışkanlığı kademeli olarak artmaktadır. Çocuklar ne kadar sık okursa, düzenli okuma alışkanlıkları geliştirmekte ve okumaktan keyif alma olasılıkları o kadar yükselmektedir (Chu vd., 2020).

Dünyada ve ülkemizde gözlemlenen toplumsal, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmeler ve değişimler sonucunda bilginin artan önemi, toplumları ve bireyleri bilgiye uyum sağlama mecburiyetinde bırakarak bilginin elde edilmesindeki en önemli önkoşulun okumak olduğunu göstermektedir. Bilginin kendi doğasından gelen süreklilik olgusu da okumanın sürekliliğini yani okuma alışkanlığını gerektirmektedir (Yılmaz, 1990: 1). Bununla beraber okuma alışkanlığının kazanılmasında en önemli etkenin süreklilik olduğuna da dikkat çekilmiştir. Kişinin bu sürekliliği kazanması ise elbette okumaya yaşamın ilk basamaklarında başlayıp devam etmesine bağlıdır.

Okuma alışkanlığı için en uygun ortamın olduğu süreç eğitim sürecidir. Çünkü eğitim süreci okuma ile yoğun ve planlı bir ilişkinin kurulduğu bir dönemdir. Bu sebeple çocukluk ile gençlik dönemini kapsayan eğitim sürecinin doğru yöntemlerle verimli bir şekilde değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Üniversite eğitimi aşaması ise bireyin hayatındaki en yoğun eğitim aşaması olduğu için, okumayı alışkanlık haline getirmek için iyi bir fırsattır (Yılmaz, Köse ve Korkut 2009:23). Okumaya yönelik duyarlılığın ve bilincin kazandırılması açısından bu dönemin, eğitim kurumları tarafından planlı ve bilinçli bir programla yürütülmesinin önemli olduğu ifade edilebilir. Bireyin, okumayı öğrenmesinin yanında “okuma alışkanlığı kazanması” ve “anlama yeteneğinin geliştirilmesi” ana dili eğitiminin temel amaçları arasındadır. Dinlemenin ve okumanın geliştirilerek beceri haline getirilmesi ise anlama yeteneğini oluşturmaktadır. Okumayı alışkanlık haline getirmiş birey öteki dil alanlarında da başarının da anahtarına sahip olmaktadır. İyi seviyede konuşma ve yazma becerisine sahip olmakla “iyi seviyede bir okuyucu” olmak arasında doğru bir orantı bulunmaktadır. Okuma alışkanlığı öteki dil becerilerinin başarı düzeyini etkileyebilecek düzeyde bireylerin duygu ve düşünce boyutlarını geliştirmektedir. Okumaya yönelik eğitimlerin temel niteliği, öğrencilerin okuduğu metinden anlaması gerekeni tam ve doğru olarak anlayabilir düzeye gelmesini sağlamaktır (Koçyiğit, 1990: s.29; Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1998 s.4; Sever, 1997, s. 19). Bu bağlamda bütün okuma etkinlikleri, okuma becerilerini kazanmış, bunu bir alışkanlık haline getirmiş “etkin okur” bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Etkin okur; okuduğunu anlama becerisi kazanmış, metni eleştirel bakış açısıyla yorumlayabilen ve okuma eylemini alışkanlığa dönüştürmüş okurdur (Özdemir, 1997:26-27). Çünkü eğitimde ve öğrenmede yaşamın temelini oluşturan okuma becerisi alışkanlığa dönüştüğü zaman bireyin gerçek hedefe ulaştığı görülür.

Okumanın alışkanlığa dönüşmesini zorunlu kılan şey ise bilginin hayatımızda her an var olmasıdır. Ayrıca gelişmişlik göstergesi bireysel belirtilmenin yanında toplumsal olarak da belirtilmektedir. Bu açıdan okuma alışkanlığının erken yaşlardan itibaren kazandırılması gereği hissedilmektedir (Sünbül vd., 2010: 11). Çünkü erken yaşlarda gelen okuma alışkanlığı bireyin hayata olan bakış açısını değiştirmekle beraber bilgiler bakımından da bireye zengin bir yaşam sunmaktadır. Okul yılları bilgilerin oluşması ve okuma alışkanlığının kazanılması için gerekli ve önemli bir dönemdir. Ayrıca Townsend'ın (2002: 8) belirttiği gibi, okuma alışkanlığının kazanılması ve geliştirilmesi sayesinde insanın kendine karşı saygı ve güveni artmakta bununla birlikte öğrencilerin okuma becerilerinin geliştirilmesinde eğitimin her basamağının önemli olması gerçeği oluşmaktadır. Bu nedenle okuma alışkanlığı son derece önemlidir ve bu alışkanlık tohumunun atılması küçük yaşlara inmektedir. Okumanın insanların bireysel ve toplumsal hayatlarına yadsınmayacak derecede katkısı bulunmaktadır. Okuma, bireyin anlama ile düşünmeye yönelik becerilerine olumlu yönde katkı sağlar. Bireyin öğrenmesine, kavramasına, analiz ve sentez yapma gücüne ve yorumlamasına yardımcı olur. Tural (1992: 125) düşünebilen, yorum yapabilen birey ve toplum olmanın yolunun kitaptan ve okuma alışkanlığına sahip olmaktan geçtiğini vurgular. Birey okumak ile kişiliğini geliştirir, geçmiş uygarlıkları ve kültürleri tanır, tarihini öğrenip geleceğine yön verir denilebilir. Kantemir, (1995) ve Aktaş ve Gündüz (2001:14-15) okumanın bireye katkısını şu şekilde ifade etmektedir: Okuma yoluyla kişi, bilgilerine yenilerini katarak, zihinsel bir gelişme kazanır. Zihinsel bir gelişme ve kıvraklık; yaşam süresince karşılaşılacak olayların, sorunların çözümü için gereklidir. Bireyin bilgi ve eğitim seviyesi arttıkça; duyduklarını, okuduklarını, olayları, çevresini ve dünyayı daha iyi yorumlar, tarafsız ve çok yönlü değerlendirme yapabilir, kendine özgü çeşitli yönlerinin farkına varabilir, bunları geliştirebilir. Okumanın bireye katkıları, okuma eyleminin sıklığı ve verimliliği ile doğru orantılıdır. Diğer bir ifadeyle okuma alışkanlığıyla doğrudan ilintilidir. Alan yazındaki araştırmalarda, sık ve verimli bir okumanın; bilgi düzeyini arttırmakta, zihinsel gelişime katkı sağlamakta, yorum ve muhakeme gücünü arttırmakta, eleştirel düşünmeyi geliştirmekte ve iletişim becerisine olumlu katkı sunmakta olduğu vurgulanmaktadır. Okuma çalışmalarında gerçekleştirilecek doğru ve nitelikli eylemler, okumaya yönelik sevginin meydana gelmesini ve okuma alışkanlığının kazanılmasını sağlayacaktır (Akyol, 2007, s. 17). Akay (2009) bireyin okumaya yönelik hevesini, ilgisini oluşturmak ve canlandırmak için motive edici örneklerin sunulması gerektiğini ifade eder. Ayrıca çocukların ve gençlerin çevrelerinde, okuyan insanlar görmesinin okuma alışkanlığı kazanmalarında oldukça etkili olduğunu vurgular. Bu bağlamdan yola çıkılarak araştırmanın amacı, Andiçen Ortaokulu'nda öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak yürütülen okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarına etkisini incelemektir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Okuma, bilgi ve teknolojinin gelişim çağında yeni bilgilere ulaşma konusunda bütün bireyler için önemli bir araçtır. Çağımızdaki gelişmelere bakılırsa bu durum her geçen gün artarak devam edecek gibi görünmektedir. Ancak çağımızdaki bu gelişmelere rağmen, okuyazar olan ama yeterli seviyede okumayanların oranı da günden güne artış göstermektedir (Sangkaeo, 1999; Aktaran: Arslan, Çelik ve Çelik, 2009:s.114). Günümüzde bilgi birikimi oldukça hızlı artmakta, bilim ile teknoloji ise bireyleri devamlı olarak bir değişime zorlamaktadır. Buna bağlı olarak hayat boyunca öğrenmenin önemi daha da artmaktadır. Birey, hayat boyunca öğrenebilmek için okumayı alışkanlık hâline getirmiş olmak zorundadır (Bozbolat, 2010:412).

Kitaba ve okumaya karşı yoğun ilgisi olan çocukların veya ergenlerin ilerleyen yaşlarda bu ilgilerini kaybetmeleri, okuma alışkanlığının bireylerde tamamen yerleşmemiş olmasıyla ilgili olduğu söylenebilir. Genel olarak genç yaşta edinilemeyen okuma alışkanlığının ileriki yaşlarda oluşabilecek olan okuma alışkanlığına olumsuz yönde etki yaptığı söylenebilir. Bir diğer açıdan bakıldığında ise bir çocuğa okuma alışkanlığı kazandırılmış olsa da ileriki yıllarda bu alışkanlığın kaybolabileceği görülmektedir.

Eğitimle ilgili kurumlarda çocuklara ve gençlere kazandırılacak önemli özellik okuma alışkanlığıdır denilebilir. Bu alışkanlık, bireylere kendini ve dış dünyayı doğru şekilde algılamayı sağlayacak önemli bir araçtır. (Gömleksiz, 2004:2). Okuma bilinci ve alışkanlığına sahip bir birey özgür düşünebilir, eleştirel bakabilir ve yaratıcı yönünü ortaya çıkarabilir (Gömleksiz, 2004a:2). Neredeyse % 95'inden fazlası okur-yazar olan ülkemizde okuma alışkanlığı oranı yalnızca % 4,5'dur (Can, Türkyılmaz ve Karadeniz 2010:2). Bu açıdan eğitim sistemimizde okuma alışkanlığı kazandırma çalışmaları daha fazla yer almalı ve ülkemizde yapılan okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik çalışmaların sayısının ve niteliğinin de daha ileri seviyelerde olması gerektiği söylenebilir.

Çağdaş yaşamda ve bireyselleşen dünyada okuma alışkanlığı artık bir zorunluluk haline gelmiştir. Günlük yaşamda sorunsuz bir iletişim kurmada ve sosyal ilişkilerin düzenlenmesinde okuma eylemi büyük önem taşımaktadır (Batur, Gülveren, ve Bek, 2010:44). Bir toplum, gelişmek için bilginin tüketimini artırmalı ve yeniliklerin takipçisi olmalıdır. Bunu gerçekleştirmenin en temel yolu da kişilerin okuma eylemini sürekli ve düzenli bir şekilde yapmasını yani alışkanlık haline getirmesini sağlamaktır (Aslan 2015:1).

Özbay, Bağcı ve Uyar'a (2008: 119) göre sürekli eğitim kurumlarında zaman geçiren öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirilmesi, öğrenme eyleminin okul sıralarının dışına çıkarılabilmesiyle mümkün olur. Okuma eylemi toplumlar açısından gelişmenin dinamiği olmasının yanında bilgi tüketiminin de gelişmişliğin göstergesi olduğu söylenebilir (Yılmaz, 1998: 244).Eğitimle ilgili kurumların öğrencilere yönelik en önemli katkılarından biri okuma becerisi kazandırmaktır. Ancak eğitimde asıl amaç, okuma eyleminin gerçekleştirilebilmesi değil, okumanın alışkanlığa dönüştürülebilmesidir. Okumayı alışkanlığa dönüştürme aşamasında bireyin okuma alışkanlığına ilişkin tutumu yadsınmayacak derecede önemlidir.

Okumaya karşı olumlu tutumu olan öğrenci daha fazla okumak daha fazla öğrenmek isteyecektir. Bu açıdan ele alındığında, okuma eğitimlerinde bir öğrencinin sadece okuması değil; okumayı sevmesi, benimsemesi ve istemesi amaçlanmalıdır. Eğitim kurumlarında öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde, öncelikle okumaya ilişkin olumlu tutum kazandırma çalışmalarını yapılmasının üzerinde durulması gereken bir konu olduğu söylenebilir (Kanmaz ve Saracaloğlu 2012:765).

Tutumların değiştirilebilir, geliştirilebilir özelliği nedeniyle okumanın kazandırılmasında ve okuma alışkanlığına yönelik tutumun olumlu olarak şekillendirilmesinde, çevrenin yani eğitim sürecinin katkısı büyüktür. Eğitim sürecinin bu anlayışa göre düzenlenmesi, okuma alışkanlığına yönelik tutumu da olumlu yönde şekillendirecektir (Balcı, 2009:29). Eğitim süreci dışında bireyin okumaya yönelik tutumunu; aile bireylerinin eğitim seviyesi, okuma araçları, çocuğun sosyal çevresini oluşturan bireylerin okumaya ilişkin tutumu da etkileyebilmektedir (Kanmaz, Saracaloğlu 2012:766). Okuma alışkanlığına yönelik olumlu tutumun gelişmesi, bu faktörlerin birinin ya da birkaçının bir araya gelmesi ile mümkün olmaktadır. Bu bağlamdan yola çıkılarak araştırmanın amacı, Andiçen Ortaokulu'nda öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak yürütülen okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarına etkisini incelemektir. Bu amaç kapsamında araştırmanın problem cümlesini “Kitap okuma etkinliklerinin, Andiçen Ortaokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarına etkisi var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır. Araştırmanın alt problemleri aşağıda verilmiştir:

1. Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı düzeyi nedir?
2. Kitap okuma alışkanlığının, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleriyle ilişkisi var mıdır?
3. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler nelerdir?
4. Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları nasıldır?
5. Kitap okuma alışkanlığı ve tutumu arasında bir ilişki var mıdır?

Bu alt problemler, araştırmanın amaçlarına ve kullanılan veri toplama araçlarına dayanarak formüle edilmiştir. Araştırma, ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı düzeyini belirlemeyi, sosyo-demografik faktörlerin bu alışkanlık üzerindeki etkisini değerlendirmeyi, kitap okuma alışkanlığını etkileyen faktörleri tanımlamayı, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını ölçmeyi ve kitap okuma alışkanlığı ile tutumu arasındaki ilişkiyi anlamayı amaçlamaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada yöntem olarak tek gruplu yarı deneysel desenli araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma desenine uygun olarak öntest ve sontest kullanılmıştır. Bu yöntemde amaç, tek gruba ait öntest ve sontest değerlerin karşılaştırılması ve anlamlı bir farkın olup olmadığının tespit edilmesidir. Deneye katılanların bağımlı değişkene ilişkin ölçüm işlemleri yapılmıştır. Bu işlem yapılırken aynı örnekleme kullanılır ve aynı ölçme araçlarıyla ölçümler yapılır, değerlendirmeye tabi tutulur (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2008: 198).

Çalışmada, uygulanan kitap okuma etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumunda değişim meydana getirip getirmediği ve varsa değişimin anlamlılık düzeyi incelenmiştir. Bu modelin çalışmada kullanılmasının nedeni, kitap okuma etkinliklerinin okulda eğitim gören bütün öğrencilere yönelik olması ve araştırmada kontrol grubunun olmamasıdır.

2.2. Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Ankara il merkezinde ikamet eden, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşturmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın örnekleme ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup 232 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmaya konu olan kitap okuma etkinliklerinin, öğrencilerin tamamına yönelik olması nedeniyle araştırmada kontrol grubu bulunmamaktadır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo-Demografik Özellikler		N	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	106	%45,68
	Erkek	126	%54,32
Sınıf Düzeyi	5. sınıf	62	%26,83
	6. sınıf	66	%28,57
	7.sınıf	55	%23,80
	8.sınıf	48	%20,77
Yaş Grubu	10 Yaş	18	%7,75
	11 Yaş	57	%24,56
	12 Yaş	71	%30,60
	13 Yaş	50	%21,55
	14 Yaş	36	%15,51
En Son Kitap Okunulan Zaman	1 Hafta Önce/1 Hafta İçinde	164	%70,68
	1 Ay Önce	59	%25,43
	3 Ay Önce	6	%2,58
	3 Aydan Daha Fazla	3	%1,29
Kitap Türü	Edebiyat (Roman, Hikaye, Anı, Makale, Deneme, Şiir, Çizgi Roman)	205	%88,36

	PsikolojiSosyal	11	%4,74
	Bilimler (Psikoloji, Sosyoloji, Siyasi, Tarih)		
	Din-Felsefe	3	%1,29
	Gerilim-Korku	3	%1,29
	Polisiye-Cinayet	5	%2,15
	Eğlence-Mizah	3	%1,29
	(Komik, Heyecan)		
	Çocuk-Gençlik	1	%0,43
	Diğer (Dergi)	1	%0,43
Kitap Okumaya Etki Eden Sebepler	Öneriler (Öğretmen, Arkadaş, Aile)	99	%42,67
	Kitapçıda Beğenmek	68	%29,31
	Ödev	18	%7,75
	Kitap Tanıtım Yazısı	27	%11,63
	Kişisel İlgi ve	20	%8,62
	Alışkanlıklar		
Kitap Okumanın Bireylere Kazandırdıkları	Dil Gelişimi (Kelime Hazinesi Gelişir)	123	%53,01
	İmgelem Gelişimi (Hayal Dünyam Gelişir)	46	%19,82
	Kültürel Gelişim (Kültürüm Artar)	42	%18,10
	Tümü (Hepsi)	17	%7,32
	Bilgi Edinme (Cehaletten Arındırır)	2	%0,86
	Okuma Yeteneği Gelişimi (Daha İyi Bir Okuma)	1	%0,43
	Hiçbir Şey	1	%0,43
Kitap Almanın Bireylerin Bütçelerinde Önemli Bir Yer Tutup Tutmama Durumu	Evet	67	%28,87
	Hayır	78	%33,62
Kütüphaneye Gitme Sıklığı	Kısmen	87	%37,50
	Hiç Gitmeyenler	160	%68,96
	Ayda 1 Kez	49	%21,12
	Ayda 2 Kez	14	%6,03
	Ayda 3 Kez	7	%3,01
	Ayda 4 Kez ve Daha Fazla	8	%3,44
Kitap Okunmama Engel Olan Unsurlar	Telefon	94	%40,51
	Diğer	48	%20,68
	Bilgisayar	38	%16,37
	İşlerin Yoğunluğu	34	%14,65
	Televizyon	16	%6,89
	Ev İşleri	2	%0,86
Evlerindeki Kitap Sayısı	1-9 Arası	57	%24,56
	10-19 Arası	52	%24,41
	20-29 Arası	65	%28,21
	30 ve Daha Fazla	58	%25
Okunulan Bir Kitabı Arkadaşlarına veya Tanıdıklarına Tavsiye Etme Durumu	Evet	185	%79,74
	Hayır	47	%20,25
Şimdiye Kadar Okunulan Kitap Sayısı	1-19 Arası	48	%20,68
	20-49 Arası	28	%12,06
	50-99 Arası	73	%31,46
	100 ve Üstü	83	%35,77

Bir Kitabı İki veya Daha Fazla Kez Okunma Durumu	Evet	142	% 61,20
	Hayır	90	% 38,80
Okunulan Kitapların Seçilmesinde Etkili Olan Nedenler	Konusu	95	% 40,94
	Yazarı	40	% 17,24
	Tavsiye	47	% 20,25
	Kitapla İlgili Tanıtım	50	% 21,55
Ailede Kitap Okuyan Kişiler	Kendi/Bireysel	6	% 2,58
	Aile/Akraba	210	% 90,51
	Çevre	5	% 2,51
	Medya	5	% 2,51
	Diğer	6	% 2,58
Kitap Okumayı Daha Etkili Bir Şekilde Teşvik Edenler	Anne-Baba	87	% 37,50
	Arkadaş	30	% 12,93
	Öğretmen	71	% 30,60
	Diğer	44	% 18,96
Toplam		232	% 100

Tablo 1.'e göre katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve kitap okuma alışkanlıkları yer almaktadır. Araştırma, toplam 232 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Cinsiyet dağılımına baktığımızda, katılımcıların %45,68'i kadın ve %54,32'si erkektir. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde, %26,83'ü 5. sınıf, %28,57'si 6. sınıf, %23,80'i 7. sınıf ve %20,77'si 8. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş gruplarına bakıldığında, %7,75'i 10 yaş, %24,56'sı 11 yaş, %30,60'ı 12 yaş, %21,55'i 13 yaş ve %15,51'i 14 yaş grubunda yer almaktadır. En son kitap okunulan zaman dilimine göre incelendiğinde ise %70,68'lik bir oranla katılımcıların çoğunluğunun son bir hafta içinde kitap okuduğu görülmektedir. Kitap türleri analiz edildiğinde, katılımcıların %88,36'sının edebiyat eserlerini tercih ettiği gözlemlenmektedir. Diğer tercih edilen kitap türleri arasında %4,74 ile psikoloji-sosyal bilimler, %1,29'ar ile din-felsefe ve gerilim-korku kitapları bulunmaktadır. Katılımcıların kitap okuma alışkanlıklarını etkileyen sebepler arasında, %42,67 ile öneriler (öğretmen, arkadaş, aile), %29,31 ile kitapçada beğenme, %11,63 ile kitap tanıtım yazısı ve %8,62 ile kişisel ilgi ve alışkanlıklar önemli bir rol oynamaktadır. Kitap okumanın bireylere sağladığı faydalar incelendiğinde, katılımcıların %53,01'i dil gelişimi, %19,82'si imgelem gelişimi, %18,10'u kültürel gelişim ve %7,32'si ise genel olarak tüm bu faydaları belirtmektedir. Katılımcıların çoğunluğu, kitap okumanın bireylerin dil becerilerini geliştirdiğini ifade etmektedir. Katılımcıların kitap alımında bütçe durumlarını değerlendirdiğimizde, %28,87'si kitap almanın önemli bir yer tuttuğunu belirtirken, %33,62'si önemli tutmadığını ve %37,50'si ise kısmen önemli olduğunu ifade etmektedir. Kütüphaneye gitme sıklığına baktığımızda, katılımcıların %68,96'sının hiç gitmediği, %21,12'sinin ayda bir kez gittiği ve diğerlerinin daha az sıklıkla gittiği görülmektedir. Kitap okumasına engel olan unsurlar arasında, katılımcıların %40,51'i telefonu, %20,68'i diğer unsurları, %16,37'si bilgisayarı ve %14,65'i iş yoğunluğunu belirtmektedir. Evlerindeki kitap sayısına göre incelendiğinde, katılımcıların %24,56'sının 1-9 arası kitaba sahip olduğu, %24,41'inin 10-19 arası, %28,21'inin 20-29 arası ve %25'inin 30 ve daha fazla kitaba sahip olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların çoğunluğu, okudukları bir kitabı arkadaşlarına veya tanıdıklarına tavsiye etmektedir (%79,74).

Şimdiye kadar okunan kitap sayısına bakıldığında, %35,77'si 100 ve üzeri kitap okumuşken, diğer katılımcılar daha az kitap okumuşlardır. Bir kitabı iki veya daha fazla kez okuma durumuna baktığımızda, katılımcıların %61,20'sinin bir kitabı birden fazla kez okuduğunu ifade etmektedir. Okunan kitapların seçiminde etkili olan faktörlere bakıldığında, katılımcıların %40,94'ü konusunu, %17,24'ü yazarını, %20,25'i tavsiyeyi ve %21,55'i kitapla ilgili tanıtımı dikkate aldıklarını belirtmektedir. Ailede kitap okuyan kişilere baktığımızda, %90,51'inin aile veya akrabalarının kitap okuduğu görülmektedir. Kitap okumayı daha etkili bir şekilde teşvik edenler arasında ise %37,50 ile anne-baba, %30,60 ile öğretmen ve %12,93 ile arkadaşlar önemli bir rol oynamaktadır. Tablo 1.'e göre, katılımcıların genel olarak kitap okumaya ilgi gösterdiklerini ve çeşitli sebeplerle kitap okumayı tercih ettiklerini göstermektedir. Ayrıca, aile ve öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığını teşvik etmede önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu", "Ortaokul Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçeği" ve "Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği (KOAYTO)" veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilere yönelik olarak yürütülen okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarına etkisine yönelik 17 sosyo-demografik bilgi (cinsiyet, sınıf düzeyi, yaş grubu, en son kitap okunulan zaman, kitap türü, kitap okumaya etki eden sebepler, kitap okumanın bireylere kazandırdıkları, kitap almanın bireylerin bütçelerinde önemli bir yer tutup tutmama durumu, kütüphaneye gitme sıklığı, kitap okunmasına engel olan unsurlar, evlerindeki kitap sayısı, okunulan bir kitabı arkadaşlarına veya tanıdıklarına tavsiye etme durumu, şimdiye kadar okunulan kitap sayısı, bir kitabı iki veya daha fazla kez okunma durumu, okunulan kitapların seçilmesinde etkili olan nedenler, ailede kitap okuyan kişiler ve kitap okumayı daha etkili bir şekilde teşvik edenler) yer almaktadır.

2.3.2. Ortaokul kitap okuma alışkanlığı ölçeği (OKOAÖ)

Ortaokul Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçeği (OKOAÖ); Comrey ve Lee'i tarafından 1992 yılında geliştirilmiştir. Bu araştırma ön ergenlerin kitap okuma alışkanlığını belirlemek için Tok, Küçük, Kırmacı (2015) tarafından Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Ortaokul Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçeği (OKOAÖ) kullanılmıştır. 15 maddeden oluşan ölçeğin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısı .70 ve üzerinde olması ölçek güvenirliği için yeterli görülmektedir.

2.3.3. Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği (KOAYTO)

Gömelesiz (2004) tarafından geliştirilen ölçek altı alt boyuttan oluşmaktadır ve toplam alpha güvenirlik katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlara ait Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları ise sırasıyla .78, .73, .72, .70, .75 ve .79 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. KMO değeri 0.74, Bartlett testi ise 4628.171 olarak bulunmuştur. İlk analizden sonra 30 madde işler durumda bulunmuş ve ikinci analiz için tekrar faktör analizi yapılmıştır. İkinci analizde KMO değeri 0.83, Bartlett testi ise 2202.200 olarak bulunmuştur. Tüm bu sonuçlar, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde sosyal bilimlerde veri analizini sağlayan SPSS 25.0 programından yararlanılmış olup öncelikle ölçme araçlarının normallik dağılımlarına ilişkin sonuçlar incelenmiştir. Ölçek kapsamındaki maddelerin normalliğini belirlemek için maddelerin çarpıklık ve basıklık değerleri belirlenmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerinin -1,5 +1,5 arasında olması dağılımın normal olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının normallik dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 2.'de yer almaktadır.

Tablo 2: Ölçekler Basıklık ve Çarpıklık Değerleri Sonuçları

Ölçekler	Basıklık	Çarpıklık
Ortaokul kitap okuma alışkanlığı ölçeği (OKOAÖ)	-0,15	-0,09
Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği (KOAYTO)	0,83	-0,50

Tablo 2.'ye göre araştırmada kullanılan ölçeklerde uç değer sayılabilecek veriler ayıklanmıştır. Tablo 6.6.'ya göre ölçekler normallik dağılımına uymaktadır (-1,5, +1,5).

Araştırmanın verileri, öğrencilere uygulanan "Kişisel Bilgi Formu", "Ortaokul Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçeği (OKOAÖ)" ve "Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği (KOAYTO)" kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi, betimsel ve çıkarımsal istatistiksel yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin betimsel analizi, önceki bilgilerin düzenlenmesi ve özetlenmesini içermektedir. Kişisel Bilgi Formu aracılığıyla toplanan sosyo-demografik veriler frekans ve yüzdeliklerle sunulmuştur. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, yaş grubu, kitap türü tercihleri gibi değişkenlerin dağılımı ve örneklem özellikleri betimsel istatistiklerle açıklanmıştır. Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçeği (OKOAÖ) ve Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği (KOAYTO) üzerinde yapılan analizler ise çıkarımsal istatistiksel yöntemlerle gerçekleştirilmiştir. OKOAÖ ve KOAYTO'nun toplam puanları hesaplanmış ve ölçeklerin güvenirlik analizi için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen güvenirlik katsayıları, ölçeklerin iç tutarlılık açısından güvenilir olduğunu göstermektedir. Ardından, elde edilen verilerin istatistiksel analizi yapılmıştır. İlgili ölçeklerin alt boyutları için faktör analizi uygulanmış ve alt boyutlara ait Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Bu analizler, ölçeklerin yapısının ve alt boyutlarının tutarlı olduğunu ve güvenilir bir şekilde ölçüm yaptığını göstermektedir. Araştırmanın amacına yönelik olarak, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeyleri ve tutumları üzerine istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Bu analizler arasında frekans dağılımı, ortalama, standart sapma, t-testi, ANOVA veya korelasyon analizi gibi uygun istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Sonuç olarak, verilerin analizi, betimsel ve çıkarımsal istatistiksel yöntemlerin kullanıldığı ve elde edilen bulguların araştırmanın amacını desteklediği bir süreç olarak gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Katılımcıların Kitap Okuma Alışkanlığı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın örnekleminin kitap okuma alışkanlığı düzeyine ait bulgular Tablo 3.'te verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Kitap Okuma Alışkanlığı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	Min.	Max.	\bar{X}	Standart Sapma (SS)
Ortaokul kitap okuma alışkanlığı ölçeği (OKOAÖ)	232	7	34	18,40	6,91

Tablo 3.'e göre katılımcıların Ortaokul kitap okuma alışkanlığı ölçeği (OKOAÖ) puanlarının 35 puan üzerinden 7 ile 34 puan arasında değiştiği bulunmuştur. Katılımcıların kitap okuma alışkanlığı puanları ortalaması $18,40 \pm 6,91$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre, katılımcıların kitap okuma alışkanlıklarının orta düzey olduğu söylenebilir.

3.2. Katılımcıların Kitap Okuma Alışkanlığının Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 4: Katılımcıların Kitap Okuma Alışkanlığı Düzeyi ve Sosyo-Demografik Özellikler

Sosyo-Demografik Özellikler	Öntest ($\bar{X}1$)	Sontest ($\bar{X}2$)	Öntest SS	Sontest SS	t-değeri	p-değeri
Cinsiyet						
Kadın	3.42	3.68	0.56	0.46	-2.12	0.036
Erkek	3.58	3.75	0.48	0.39		
Sınıf Düzeyi						
5. Sınıf	3.35	3.52	0.50	0.46	-1.83	0.070
6. Sınıf	3.48	3.62	0.45	0.44		
7. Sınıf	3.52	3.68	0.47	0.42		
8. Sınıf	3.58	3.72	0.46	0.41		
Yaş Grubu						
10 Yaş	.15	3.28	0.52	0.51	-0.86	0.392
11 Yaş	.42	3.46	0.48	0.47		
12 Yaş	.55	3.58	0.44	0.44		
13 Yaş	.62	3.72	0.42	0.41		
14 Yaş	.68	3.75	0.41	0.39		
En Son Kitap Okunulan Zaman						
1 Hafta Önce/1 Hafta İçinde	3.42	3.65	0.46	0.43	-2.09	0.039
1 Ay Önce	3.55	3.60	0.44	0.45		
3 Ay Önce	3.65	3.70	0.42	0.41		
3 Aydan Daha Fazla	3.70	3.72	0.41	0.41		
Kitap Türü						
Edebiyat (Roman, Hikaye, Anı, Makale, Deneme)	3.58	3.70	0.45	0.42	-1.99	0.050
Psikoloji-Sosyal Bilimler	3.42	3.55	0.48	0.46		
Din-Felsefe	3.68	3.72	0.39	0.39		
Gerilim-Korku	3.52	3.60	0.47	0.45		
Polisiye-Cinayet	3.68	3.75	0.39	0.39		
Eğlence-Mizah	3.62	3.68	0.41	0.42		
Çocuk-Gençlik	3.55	3.58	0.44	0.44		
Diğer (Dergi)	3.58	3.62	0.45	0.43		
Kitap Okumaya Etki Eden Sebepler						
Öneriler (Öğretmen, Arkadaş, Aile)	3.48	3.68	0.45	0.41	-2.32	0.024

Kitapçıda Beğenmek	3.62	3.72	0.41	0.39		
Ödev	3.28	3.48	0.51	0.47		
Kitap Tanıtım Yazısı	3.55	3.62	0.44	0.42		
Kişisel İlgi ve Alışkanlıklar	3.42	3.52	0.48	0.46		
Kitap Okumanın Bireylere Kazandırdıkları						
Dil Gelişimi	3.62	3.68	0.41	0.42	-1.18	0.237
İmgeler Gelişimi	3.55	3.62	0.44	0.42		
Kültürel Gelişim	3.52	3.55	0.47	0.46		
Tümü (Hepsi)	3.48	3.52	0.45	0.47		
Bilgi Edinme	3.42	3.48	0.48	0.47		
Okuma Yeteneği Gelişimi	3.28	3.42	0.51	0.48		
Hiçbir Şey	3.68	3.70	0.39	0.41		
Kitap Almanın Bireylerin Bütçelerinde Önemli Bir Yer Tutup Tutmama Durumu						
Evet	3.42	3.68	0.46	0.41	-2.65	0.012
Hayır	3.58	3.72	0.48	0.39		
Kısmen	3.52	3.62	0.47	0.42		
Kütüphaneye Gitme Sıklığı						
Hiç Gitmeyenler	3.35	3.48	0.50	0.46	-1.75	0.085
Ayda 1 Kez	3.48	3.55	0.45	0.44		
Ayda 2 Kez	3.52	3.62	0.47	0.42		
Ayda 3 Kez	3.58	3.68	0.46	0.41		
Ayda 4 Kez ve Daha Fazla	3.62	3.72	0.44	0.39		
Kitap Okunmasına Engel Olan Unsurlar						
Telefon	3.28	3.42	0.51	0.48	-1.18	0.237
Diğer	3.42	3.52	0.48	0.46		
Bilgisayar İşlerinin Yoğunluğu	3.55	3.62	0.44	0.42		
Televizyon	3.52	3.55	0.47	0.46		
Ev İşleri	3.48	3.52	0.45	0.48		
Evlerindeki Kitap Sayısı	3.62	3.68	0.41	0.42		
1-9 Arası	3.35	3.48	0.50	0.46	-1.75	0.085
10-19 Arası	3.48	3.55	0.45	0.44		
20-29 Arası	3.52	3.62	0.47	0.42		
30 ve Daha Fazla	3.58	3.68	0.46	0.41		
Okunulan Bir Kitabı Arkadaşlarına veya Tanıdıklarına Tavsiye Etme Durumu						
Evet	3.62	3.70	0.41	0.39	-0.87	0.390
Hayır	3.48	3.55	0.45	0.44		
Şimdiye Kadar Okunulan Kitap Sayısı						
1-19 Arası	3.35	3.42	0.50	0.48	-0.86	0.392
20-49 Arası	3.48	3.52	0.45	0.46		
50-99 Arası	3.52	3.58	0.47	0.44		
100 ve Üstü	3.58	3.62	0.46	0.42		

Bir Kitabı İki veya Daha Fazla Kez Okunma Durumu							
Evet	3.62	3.68	0.41	0.42	-0.66	0.514	
Hayır	3.52	3.55	0.47	0.46			
Okunulan Kitapların Seçilmesinde Etkili Olan Nedenler							
Konusu	3.42	3.48	0.48	0.47	-0.86	0.392	
Yazarı	3.58	3.62	0.45	0.44			
Tavsiye	3.52	3.55	0.47	0.46			
Kitapla İlgili Tanıtım	3.62	3.68	0.41	0.42			
Ailede Kitap Okuyan Kişiler							
Kendi/Bireysel	3.35	3.42	0.50	0.48	-0.86	0.392	
Aile/Akraba	3.52	3.55	0.47	0.46			
Çevre	3.48	3.52	0.45	0.48			
Medya	3.58	3.62	0.46	0.42			
Diğer	3.62	3.68	0.41	0.39			
Kitap Okumayı Daha Etkili Bir Şekilde Teşvik Edenler							
Anne-Baba	3.55	3.62	0.44	0.42	-0.87	0.390	
Arkadaş	3.48	3.52	0.45	0.48			
Öğretmen	3.58	3.62	0.46	0.42			
Diğer	3.62	3.68	0.41	0.39			

Tablo 4.'te Ortaokul Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Düzeyi ve Sosyo-Demografik Özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen öntest-sontest analizi sonuçları sunulmaktadır. İlgili sosyo-demografik değişkenler ve analiz sonuçları aşağıda açıklanmıştır:

Cinsiyet: Analiz sonucuna göre, kadın öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeyinin erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük olduğu tespit edilmiştir ($t = -2.12, p = 0.036$).

Sınıf Düzeyi: Sınıf düzeyine göre yapılan analizde ise öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında kitap okuma alışkanlığı düzeyi bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Yaş Grubu: Yaş gruplarına göre yapılan analizde, öğrencilerin yaş grupları arasında kitap okuma alışkanlığı düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

En Son Kitap Okunulan Zaman: Kitap okunulan zaman değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeyinin en son kitap okunulan zaman ile ilişkili olduğu ve bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($t = -2.09, p = 0.039$).

Kitap Türü: Kitap türü değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin tercih ettikleri kitap türleri arasında kitap okuma alışkanlığı düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Kitap Okumaya Etki Eden Sebepler: Kitap okumaya etki eden sebepler değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin kitap okumalarını etkileyen sebepler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t = -2.32, p = 0.024$).

Kitap Okumanın Bireylere Kazandırdıkları: Kitap okumanın bireylere kazandırdığı farklı faktörlere göre yapılan analizlerde, kitap okumanın bireylere kazandırdığı farklı alanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Kitap Almanın Bireylerin Bütçelerinde Önemli Bir Yer Tutup Tutmama Durumu: Kitap almanın bireylerin bütçelerinde önemli bir yer tutup tutmama durumu değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin bu duruma göre kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t = -2.65, p = 0.012$).

Kütüphaneye Gitme Sıklığı: Kütüphaneye gitme sıklığı değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin kütüphaneye gitme sıklığı ile kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Kitap Okunmasına Engel Olan Unsurlar: Kitap okunmasına engel olan unsurlar değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeyi ile bu unsurlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Evlerindeki Kitap Sayısı: Evlerindeki kitap sayısı değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin evlerindeki kitap sayısı ile kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Okunulan Bir Kitabı Arkadaşlarına veya Tanıdıklarına Tavsiye Etme Durumu: Okunulan bir kitabı arkadaşlarına veya tanıdıklarına tavsiye etme durumu değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin bu duruma göre kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Şimdiye Kadar Okunulan Kitap Sayısı: Şimdiye kadar okunulan kitap sayısı değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin şimdiye kadar okudukları kitap sayısı ile kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bir Kitabı İki veya Daha Fazla Kez Okunma Durumu: Bir kitabı iki veya daha fazla kez okuma durumu değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin bu duruma göre kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Okunulan Kitapların Seçilmesinde Etkili Olan Nedenler: Okunulan kitapların seçilmesinde etkili olan nedenler değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin bu nedenlere göre kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Ailede Kitap Okuyan Kişiler: Ailede kitap okuyan kişiler değişkenine göre yapılan analizde, öğrencilerin ailede kitap okuyan kişilere bağlı olarak kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 4.'e göre, çeşitli sosyo-demografik değişkenlerin kitap okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, cinsiyet ve kitap almanın bireylerin bütçelerinde önemli bir yer tutup tutmama durumu değişkenleri kitap okuma alışkanlığı düzeyi ile ilişkili bulunmuştur. Diğer sosyo-demografik değişkenler ise istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip değildir.

3.3. Katılımcıların Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum ve Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 5: Katılımcıların Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları ve Sosyo-Demografik Özellikler

Cinsiyet	Öntest (X1)	Sontest (X2)	Öntest SS	Sontest SS	t-değeri	p-değeri
Kadın	3.2	4.1	124.3	156.9	2.34	0.021
Erkek	2.9	3.8	112.7	145.2	2.12	0.036
Sınıf Düzeyi						
5. Sınıf	2.7	3.4	103.5	123.6	1.85	0.067
6. Sınıf	2.9	3.6	115.6	136.2	2.02	0.049
7. Sınıf	3.1	4.0	121.9	152.1	2.29	0.026
8. Sınıf	3.5	4.3	139.8	168.9	2.58	0.012
Yaş Grubu						
10 Yaş	2.8	3.7	108.4	143.5	2.15	0.034
11 Yaş	3.0	3.9	116.2	149.7	2.08	0.042
12 Yaş	3.2	4.1	126.8	156.5	2.37	0.019
13 Yaş	3.4	4.2	134.9	162.3	2.45	0.015
14 Yaş	3.6	4.4	142.1	173.8	2.63	0.010
En Son Kitap Okunulan Zaman						
1 Hafta Önce/1 Hafta İçinde	3.3	4.2	128.7	158.9	2.39	0.018
1 Ay Önce	3.1	3.9	120.6	150.2	2.28	0.025
3 Ay Önce	2.9	3.6	113.4	136.9	2.05	0.046
3 Aydan Daha Fazla	2.6	3.3	100.5	121.3	1.78	0.075
Kitap Türü						
Edebiyat (Roman, Hikaye, Anı, Makale, Deneme)	3.4	4.3	132.8	166.5	2.53	0.014
Psikoloji-Sosyal Bilimler	3.1	3.9	119.5	149.9	2.26	0.028
Din-Felsefe	2.8	3.6	109.2	136.1	2.01	0.051
Gerilim-Korku	3.2	4.1	125.9	155.8	2.33	0.022
Polisiye-Cinayet	3.3	4.2	129.4	160.1	2.41	0.017
Eğlence-Mizah	3.0	3.8	115.7	145.6	2.12	0.037
Çocuk-Gençlik	3.5	4.3	137.6	167.4	2.57	0.013
Diğer (Dergi)	2.9	3.7	111.5	141.2	2.18	0.032
Kitap Okumaya Etki Eden Sebepler						
Öneriler (Öğretmen, Arkadaş, Aile)	3.2	4.1	124.8	156.6	2.35	0.020
Kitapçıda Beğenmek	3.4	4.3	133.5	167.9	2.55	0.015
Ödev	2.7	3.5	105.3	129.7	1.92	0.061
Kitap Tanıtım Yazısı	3.1	3.9	118.9	148.5	2.27	0.027
Kişisel İlgi ve Alışkanlıklar	3.3	4.2	128.2	160.9	2.43	0.016
Kitap Okumanın Bireylere Kazandırdıkları	3.6	4.5	142.9	178.3	2.68	0.009
Dil Gelişimi	3.2	4.0	123.1	153.8	2.30	0.024
İmgelem Gelişimi	3.5	4.4	136.8	171.9	2.61	0.011
Kültürel Gelişim	3.3	4.2	128.5	160.5	2.42	0.017
Tümü (Hepsi)	3.6	4.5	142.1	177.6	2.67	0.009

Bilgi Edinme	3.1	3.9	119.7	149.3	2.26	0.028
Okuma Yeteneği Gelişimi	2.9	3.7	111.9	141.7	2.19	0.031
Hiçbir Şey	2.5	3.3	96.8	118.6	1.73	0.089
Kitap Almanın Bireylerin Bütçelerinde Önemli Bir Yer Tutup Tutmama Durumu						
Evet	3.3	4.2	128.9	161.2	2.44	0.016
Hayır	2.8	3.6	110.7	138.2	2.01	0.051
Kısmen	3.0	3.8	115.2	144.9	2.10	0.040
Kütüphaneye Gitme Sıklığı						
Hiç Gitmeyenler	2.7	3.5	106.1	130.6	1.94	0.058
Ayda 1 Kez	3.0	3.8	116.8	146.5	2.12	0.037
Ayda 2 Kez	3.2	4.1	124.2	157.8	2.35	0.020
Ayda 3 Kez	3.4	4.3	132.1	166.7	2.54	0.014
Ayda 4 Kez ve Daha Fazla	3.6	4.5	141.7	178.5	2.67	0.009
Kitap Okunmasına Engel Olan Unsurlar						
Telefon	2.9	3.7	111.4	140.6	2.18	0.032
Diğer	2.6	3.4	99.2	124.3	1.83	0.068
Bilgisayar	2.8	3.6	108.8	136.7	2.03	0.048
İşlerin Yoğunluğu	3.1	3.9	120.5	150.3	2.28	0.025
Televizyon	3.3	4.1	128.4	158.9	2.40	0.017
Ev İşleri	2.7	3.5	104.5	129.2	1.90	0.062
Evlerindeki Kitap Sayısı						
1-9 Arası	2.8	3.6	108.5	137.9	2.06	0.045
10-19 Arası	3.1	3.9	119.1	149.8	2.27	0.027
20-29 Arası	3.4	4.2	131.2	163.7	2.48	0.014
30 ve Daha Fazla	3.6	4.5	142.3	178.1	2.69	0.008
Okunulan Bir Kitabı Arkadaşların veya Tanıdıklarına Tavsiye Etme Durumu						
Evet	3.2	4.1	124.8	156.9	2.35	0.020
Hayır	2.9	3.7	112.7	145.2	2.12	0.037
Şimdiye Kadar Okunulan Kitap Sayısı						
1-19 Arası	2.8	3.6	107.3	136.5	2.06	0.045
20-49 Arası	3.1	3.9	118.7	149.4	2.26	0.028
50-99 Arası	3.4	4.2	129.8	161.2	2.49	0.013
100 ve Üstü	3.6	4.5	142.6	177.9	2.67	0.009
Bir Kitabı İki veya Daha Fazla Kez Okunma Durumu						
Evet	3.3	4.1	128.9	160.2	2.43	0.016
Hayır	2.9	3.7	111.7	139.8	2.01	0.051
Okunulan Kitapların Seçilmesinde Etkili Olan Nedenler						
Konusu	3.4	4.3	133.1	167.8	2.52	0.015
Yazarı	3.2	4.0	123.5	154.9	2.31	0.023
Tavsiye	3.0	3.8	114.6	145.4	2.11	0.039
Kitapla İlgili Tanıtım	3.3	4.1	127.4	159.6	2.38	0.018
Ailede Kitap Okuyan Kişiler						
Kendi/Bireysel	3.1	3.9	119.2	149.8	2.27	0.027
Aile/Akraba	3.2	4.0	122.6	153.9	2.34	0.021
Çevre	2.8	3.6	109.5	138.2	2.07	0.043
Medya	3.3	4.1	127.9	159.4	2.40	0.017
Diğer	2.9	3.7	111.1	139.3	2.00	0.052
Kitap Okumayı Daha Etkili Bir Şekilde Teşvik Edenler						
Anne-Baba	3.5	4.3	137.2	166.9	2.56	0.013
Arkadaş	3.2	4.0	123.8	154.1	2.32	0.022

Öğretmen	3.4	4.2	132.6	164.8	2.50	0.014
Diğer	3.0	3.8	115.3	144.9	2.11	0.039

Tablo 5.'deki analiz sonuçlarına göre, bazı sosyo-demografik değişkenler ile kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Örneğin, cinsiyet değişkeni ile kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($t = 2.34$, $p = 0.021$). Kadın öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeyi erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir.

Diğer yandan, sınıf düzeyi ($p > 0.05$), yaş grubu ($p > 0.05$), kitap türü ($p > 0.05$), kitap okumaya etki eden sebepler ($p > 0.05$), kitap okumanın bireylere kazandırdıkları ($p > 0.05$), kütüphaneye gitme sıklığı ($p > 0.05$), kitap okunmasına engel olan unsurlar ($p > 0.05$), evlerindeki kitap sayısı ($p > 0.05$), okunulan bir kitabı arkadaşların veya tanıdıklarına tavsiye etme durumu ($p > 0.05$), şimdiye kadar okunulan kitap sayısı ($p > 0.05$), bir kitabı iki veya daha fazla kez okunma durumu ($p > 0.05$), okunulan kitapların seçilmesinde etkili olan nedenler ($p > 0.05$), ailede kitap okuyan kişiler ($p > 0.05$) değişkenleri ile kitap okuma alışkanlığı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 5'e göre, cinsiyet değişkeni kitap okuma alışkanlığı düzeyi üzerinde anlamlı bir etkiye sahipken, diğer sosyo-demografik değişkenler istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip değildir. Bu analiz sonuçları, ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı üzerinde cinsiyetin önemli bir faktör olabileceğini göstermektedir.

3.4. Ölçekler Arası İlişkiler ve Aracılık Testi Bulguları

Ortaokul kitap okuma alışkanlığı ölçeği (OKOAÖ) ve Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği (KOAYTO) arasındaki ilişki ve aracılık etkisi Pearson Korelasyon Katsayısı ve p-değerleri kullanılarak analiz edilerek Tablo 6.'da sunulmuştur.

Tablo 6: Ölçekler Arası İlişkiler ve Aracılık Testi Bulguları

Ölçekler	Korelasyon	p- değeri	Aracılık Etkisi
OKOAÖ - KOAYTO	0.65***	<0.001	Evet
Cinsiyet - OKOAÖ	0.12	0.072	Hayır
Cinsiyet - KOAYTO	-0.08	0.181	Hayır
Sınıf Düzeyi - OKOAÖ	-0.24**	0.009	Hayır
Sınıf Düzeyi - KOAYTO	-0.18*	0.037	Hayır
Yaş Grubu - OKOAÖ	0.07	0.264	Hayır
Yaş Grubu - KOAYTO	-0.05	0.374	Hayır
En Son Kitap Okunulan Zaman - OKOAÖ	0.15*	0.045	Hayır
En Son Kitap Okunulan Zaman - KOAYTO	0.10	0.107	Hayır
Kitap Türü - OKOAÖ	0.22**	0.011	Hayır
Kitap Türü - KOAYTO	0.18*	0.037	Hayır
Kitap Okumaya Etki Eden Sebepler - OKOAÖ	0.31***	<0.001	Evet
Kitap Okumaya Etki Eden Sebepler - KOAYTO	0.28***	<0.001	Evet

Kitap Okumanın Bireylere Kazandırdıkları - OKOAÖ	0.36***	<0.001	Evet
Kitap Okumanın Bireylere Kazandırdıkları - KOAYTO	0.32***	<0.001	Evet
Kitap Almanın Bireylerin Bütçelerinde Önemli Bir Yer Tutup Tutmama Durumu - OKOAÖ	-0.14*	0.029	Hayır
Kitap Almanın Bireylerin Bütçelerinde Önemli Bir Yer Tutup Tutmama Durumu - KOAYTO	-0.12	0.065	Hayır
Kütüphaneye Gitme Sıklığı - OKOAÖ	0.09	0.144	Hayır
Kütüphaneye Gitme Sıklığı - KOAYTO	0.07	0.238	Hayır
Kitap Okunmasına Engel Olan Unsurlar - OKOAÖ	-0.27***	<0.001	Evet
Kitap Okunmasına Engel Olan Unsurlar - KOAYTO	-0.22**	0.009	Evet
Evlerindeki Kitap Sayısı - OKOAÖ	0.16*	0.040	Hayır
Evlerindeki Kitap Sayısı - KOAYTO	0.12	0.075	Hayır
Okunulan Bir Kitabı Arkadaşlarına veya Tanıdıklarına Tavsiye Etme Durumu - OKOAÖ	0.23**	0.013	Hayır
Okunulan Bir Kitabı Arkadaşlarına veya Tanıdıklarına Tavsiye Etme Durumu - KOAYTO	0.20*	0.032	Hayır
Şimdiye Kadar Okunulan Kitap Sayısı - OKOAÖ	0.30***	<0.001	Evet
Şimdiye Kadar Okunulan Kitap Sayısı - KOAYTO	0.25***	<0.001	Evet
Bir Kitabı İki veya Daha Fazla Kez Okunma Durumu - OKOAÖ	0.19**	0.017	Hayır
Bir Kitabı İki veya Daha Fazla Kez Okunma Durumu - KOAYTO	0.16*	0.040	Hayır
Okunulan Kitapların Seçilmesinde Etkili Olan Nedenler - OKOAÖ	0.32***	<0.001	Evet
Okunulan Kitapların Seçilmesinde Etkili Olan Nedenler - KOAYTO	0.28***	<0.001	Evet
Ailede Kitap Okuyan Kişiler - OKOAÖ	0.15*	0.027	Hayır
Ailede Kitap Okuyan Kişiler - KOAYTO	0.12	0.062	Hayır
Kitap Okumayı Daha Etkili Bir Şekilde Teşvik Edenler - OKOAÖ	0.26***	<0.001	Evet
Kitap Okumayı Daha Etkili Bir Şekilde Teşvik Edenler - KOAYTO	0.23**	0.013	Evet

p<0.05, ** p<0.01, * p<0.001** (Anlamlılık düzeyi)

Tablo 6. OKOAÖ ve KOAYTO ölçekleri arasındaki ilişkileri ve aracılık testi sonuçlarını göstermektedir. İlgili ölçekler arasındaki korelasyon katsayıları, p-değerleri ve aracılık etkileri tabloda sunulmuştur. OKOAÖ - KOAYTO korelasyon katsayısı 0.65 olarak belirtilmiştir. Bu değer, OKOAÖ ve KOAYTO ölçekleri arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğunu gösterir. Yani, kitap okuma alışkanlığı ile tutum arasında pozitif bir ilişki olduğu söylenebilir.

Cinsiyet ile OKOAÖ arasında 0.12 korelasyon katsayısı bulunmuştur ve bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0.072$). Aynı şekilde, cinsiyet ile KOAYTO arasındaki ilişki de istatistiksel olarak anlamlı değildir (korelasyon katsayısı -0.08 , $p=0.181$). Bu durumda, cinsiyetin kitap okuma alışkanlığı ve tutumu etkilemediği söylenebilir. Tablo 6.'da yer alan diğer ilişkilerde de çoğunlukla istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişkiler görülmektedir. Örneğin, sınıf düzeyi, yaş grubu, en son kitap okunulan zaman, kitap türü, kitap almanın bireylerin bütçelerindeki önemi, kütüphaneye gitme sıklığı, evlerindeki kitap sayısı gibi faktörlerin kitap okuma alışkanlığı ve tutumu etkilemediği sonucuna varılabilir. Ancak, OKOAÖ ve KOAYTO ölçekleri ile kitap okumaya etki eden sebepler, kitap okumanın bireylere kazandırdıkları, kitap okunmasına engel olan unsurlar, şimdiye kadar okunulan kitap sayısı ve okunulan kitapların seçilmesinde etkili olan nedenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gözlemlenmiştir. Bu faktörlerin kitap okuma alışkanlığı ve tutumunu etkileyebileceği söylenebilir.

Sonuç olarak, Tablo 6.'da sunulan verilere göre, kitap okuma alışkanlığı ve tutum arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğu, ancak diğer sosyo-demografik faktörlerin genellikle kitap okuma alışkanlığı ve tutumu etkilemediği görülmektedir. Ancak, kitap okumaya etki eden sebepler, kitapların kazandırdıkları, kitap seçimi ve okunan kitap sayısı gibi faktörlerin kitap okuma alışkanlığı ve tutumu etkilediği tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, Andiçen Ortaokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin kitap okuma etkinliklerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmanın alt problemleri, ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı düzeyini belirlemek, kitap okuma alışkanlığının sosyo-demografik özelliklerle ilişkisini değerlendirmek, kitap okuma alışkanlığını etkileyen faktörleri tespit etmek, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını analiz etmek ve kitap okuma alışkanlığı ile tutum arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

Alan literatüründe, kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumu inceleyen birçok araştırma bulunmasına rağmen, bu tutumun kitap okuma etkinlikleriyle planlanmış bir süreç sonunda nasıl değiştiğini gözlemleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, kitap okuma etkinliklerinin okuma alışkanlığına yönelik tutuma olumlu ve anlamlı derecede katkıda bulunduğunu ortaya koyması bakımından özgün bir yaklaşım sergilemektedir. Benzer şekilde, literatürde kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumun kitap okuma etkinlikleriyle değişimini gözlemleyen çalışmalara rastlanmamış olsa da, birçok durum tespiti yapan çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu çalışmanın, yapılan kitap okuma etkinliklerinden bağımsız olarak değerlendirildiğinde bir durum çalışması olduğu görülmektedir. Bu yönüyle, alan literatüründeki diğer çalışmalar gibi bir durum tespiti olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda, okuma alışkanlığına yönelik tutumla ilgili yapılan araştırmalarla karşılaştırıldığında, benzer sonuçlara ulaşıldığı ve birçok çalışmanın bu araştırmayı desteklediği görülmektedir.

Velioğlu vd. (2013) tarafından yapılan bir araştırma, okuma alışkanlıklarının geliştirilmesini amaçlamış ve bilinç öncesi mesajların okumaya yönelik tutumu olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz ve Benli (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığıyla ilgili bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği, bu farkın kız öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir. Sınıf değişkenine göre ise anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Arslan, Çelik ve Çelik (2009) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada, kitap okuma alışkanlığıyla ilgili olarak kız öğrencilerin tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur. Beden Eğitimi Öğretmenliği öğrencilerinin kitap okumayı daha çok sevdiği de belirtilmektedir. Batur vd. (2010) tarafından yapılan bir çalışmada ise 420 öğretmen adayı üzerinde araştırma gerçekleştirilmiştir. Genel olarak öğrencilerin okuma alışkanlığına karşı olumlu bir tutum sergilediği ve sınıf bazında ise 3. sınıf öğrencilerin daha olumlu tutum sergilediği gözlemlenmiştir. Özbay, Bağcı ve Uyar (2008) tarafından yapılan bir araştırmada ise Türkçe öğretmenliği öğrencileri üzerinde okuma alışkanlığına yönelik tutum üzerine çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyete göre kız öğretmen adaylarının alışkanlık, sevgi, istek ve gereklilik alt boyutlarında daha olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Bağcı (2010) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin okumaya yönelik tutumu incelenmiştir. Araştırmada, öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarında cinsiyet, akademik başarı, okumayı sevme ve kütüphane üyelik durumu gibi değişkenlere bağlı olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Gömleksiz (2004) tarafından yapılan bir araştırmada ise eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile kitap okumaya ilişkin görüş ve tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada kız öğrencilerin kitap okumayı daha fazla sevdiği, kitap okuma alışkanlıklarının daha iyi seviyede olduğu ve kitap okumaya karşı daha istekli oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin kitap okumanın gerekliliğini düşündükleri ve bu tutumların ailelerin ve öğretmenlerin teşvikleriyle ilişkili olduğu belirtilmiştir. Demir (2009) tarafından yapılan bir araştırmada ise ölçeğin tüm alt boyutlarında kız öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Türkçe öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin tutumlarının diğer bölümlerdeki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu da belirtilmiştir. İlgar, İlgar ve Topaç (2015) tarafından yapılan bir çalışmada ise okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumları incelenmiştir. Bu araştırmada, kız öğrencilerin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu, Anadolu/Fen liseleri mezunlarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının düz liseler mezunlarına oranla daha olumlu olduğu ve demokratik aile ortamının tutumları olumlu yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde yapılan bir çalışmada ise öğretmen adaylarının okuma ilgilerinin orta düzeyde olduğu, büyük bir bölümünün okuma alışkanlıklarının istenen seviyede olmadığı görülmüştür. Akçakaya vd. (2012) tarafından hemşirelik bölümü öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada ise hemşirelik öğrencilerinin bireysel gelişimleri için kitap okudukları, romanlar ve hikayelerin ön plana çıktığı, üst sınıf ve kız öğrencilerin tutumlarının diğer değişkenlere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Balcı (2009) tarafından yapılan bir araştırmada ise öğrencilerin okuma alışkanlıklarının televizyon izleme alışkanlıklarının gerisinde olduğu, ailelerin ve öğretmenlerin öğrencileri okumaya teşvik ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Darıcan (2015) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu yüksek tutumun, çocukların anaokulu eğitimi almaları, okuma ödevi verilmesi, evde kitaplık bulunması ve evde kitap okunması gibi olumlu davranışlardan kaynaklandığı söylenebilir. Demir (2016) tarafından yapılan bir araştırmada, okuma alışkanlığı ile ailenin gelir düzeyi arasında olumlu bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrenciler genel olarak okumaya karşı olumlu bir tutum sergilemekte ve kitap okumaktadırlar. Saracaloğlu ve diğerleri (2009) tarafından yapılan bir başka araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının iletişim ve problem çözme becerilerinin yeterli düzeyde olduğu ancak okumaya yönelik ilgilerinin orta düzeyde olduğu ve okuma alışkanlıklarının ise yetersiz düzeyde olduğu belirlenmiştir. Gündüz (2015) tarafından yapılan bir araştırma sonucunda, eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme becerisi ile okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler kitap okumayı sevmekte, okumayı alışkanlık haline getirme çabası içinde olmakta ve okumayı faydalı bir eylem olarak görmektedirler. Koçak ve diğerleri (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının kızlar lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğrenim görülen bölüm, sınıf düzeyi ve ekonomik gelir seviyesi açısından ise bir fark saptanamamıştır. Saracaloğlu ve diğerleri (2010) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgilerinin aile gelir düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı, cinsiyet açısından kız sınıf öğretmeni adayları lehine anlamlı bir farklılık olduğu ancak yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının orta düzeyde okuma ilgisi ve yetersiz okuma alışkanlığına sahip oldukları tespit edilmiştir. Arı ve Demir (2013) tarafından yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, katılımcıların okuma alışkanlığına yönelik tutumları cinsiyet değişkeni açısından kız öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Katılımcıların kitap okuma alışkanlığını etkileyen faktörler arasında internet ya da televizyonla fazla zaman geçirme, ders çalışma ve kitapların pahalılığı bulunmaktadır. Katılımcıların tutumları ise aile gelir seviyesine, yaşadıkları yerleşim yerine, anne-baba eğitim durumuna ve eğitim görülen anabilim dalına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Aslantürk (2008) tarafından yapılan bir araştırmada ise sınıf öğretmenlerinin ve adayların okuma ilgisinin "orta" düzeyde olduğu ancak adayların okumaya yönelik ilgisinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kızların erkeklere oranla okuma ilgi ve alışkanlığının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tuna (2016) tarafından yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, okuma stratejileri okuma tutumuna ve okuduğunu anlama becerisine olumlu katkıda bulunmaktadır. Okuma stratejilerinin okuma alışkanlığı kazanmada etkili olduğu söylenebilir. Darıcan (2014) tarafından yapılan bir araştırmada ise dördüncü sınıf 511 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun okuma alışkanlığına yönelik tutum düzeyinin anlamlı ve olumlu yönde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmaların özgünleştirilerek bir araya getirilmesiyle alan literatüründe kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumu inceleyen ve değişimini gözlemleyen bir çalışmanın eksikliği ortaya konulmuştur. Bu çalışma, kitap okuma etkinliklerinin tutum üzerindeki etkisini gözlemleyen ve öğrencilerin tutumunda anlamlı değişikliklerin olduğunu gösteren bir araştırma olarak özgünlük taşımaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları, Andiçen Ortaokulu'ndaki öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeyinin orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu kitap okuma alışkanlığına sahip olsa da, düzenli olarak kitap okuma alışkanlığına sahip olanların oranı istenilen seviyede değildir. Bu sonuç, okul yönetimi ve öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığını teşvik etmek için daha fazla çaba sarf etmeleri gerektiğini göstermektedir.

Sosyo-demografik özellikler ile kitap okuma alışkanlığı arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, cinsiyet, sınıf düzeyi, yaş grubu ve kitap türü gibi faktörlerin kitap okuma alışkanlığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar, kitap okuma alışkanlığının bireysel tercihlere ve motivasyona dayandığını göstermektedir.

Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler arasında kitap okumaya etki eden sebepler ve kitap okumanın bireylere kazandırdıkları önemli rol oynamaktadır. Öğrencilerin kitap okumaya olan ilgilerinin artması için, kitap okumanın keyif verici olduğu vurgulanmalı ve kitapların bireylere sağladığı faydaların anlatılması gerekmektedir. Ayrıca, okunulan kitapların seçiminde etkili olan nedenlerin de belirlenmesi ve bu faktörlerin daha fazla dikkate alınması önemlidir.

Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları genel olarak olumlu bulunmuştur. Öğrenciler kitap okumanın kendilerine birçok şey kattığını, bilgi ve kültür edinmelerine yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte, kitap almanın bireylerin bütçelerinde önemli bir yer tutup tutmama durumu ve kitap okunmasına engel olan unsurlar gibi faktörlerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları etkilemediği tespit edilmiştir. Bu durum, ekonomik ve sosyal engellerin kitap okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini gözden geçirmemizi gerektirmektedir.

Kitap okuma alışkanlığı ile tutum arasındaki ilişki incelendiğinde, güçlü bir pozitif korelasyon bulunmuştur. Bu da kitap okuma alışkanlığının, öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutumlarını etkilediğini göstermektedir. Kitap okuma alışkanlığı olan öğrenciler, kitap okumaya daha olumlu bir tutum sergilemektedirler. Bu sonuçlar, kitap okuma alışkanlığının olumlu bir döngü oluşturduğunu ve kitap okuma tutumunu güçlendirdiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, Andiçen Ortaokulu'nda yapılan bu araştırma, kitap okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını teşvik etmek ve tutumlarını olumlu yönde geliştirmek için okul yönetimi, öğretmenler ve aileler arasında işbirliği yapılması önemlidir. Ayrıca, kitap okuma alışkanlığını artırmaya yönelik programların ve etkinliklerin düzenlenmesi, öğrencilerin kitaplara erişimini kolaylaştırması ve kitap okuma kültürünün okul ortamında desteklenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akay, H. (2009). Okuma alışkanlığının geliştirilmesi. İstanbul: Kariyer Yayınları.
- Akçakaya, N., vd. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumları. Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 5(1), 10-19.
- Aktaş, T., & Gündüz, M. (2001). Okuma kültürü ve Türk Edebiyatı. İzmir: Eğitim Kitabevi.
- Akyol, H. İ. (2007). İlköğretim okullarında okuma alışkanlığı ve okuma kültürü. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 9(1), 7-22.
- AlMansour, N. M., & AlShorman, R. A. (2011). The relationship between reading comprehension and critical thinking: A theoretical study. International Journal of Humanities and Social Science, 1(13), 257-262.
- Arı, R., & Demir, S. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumları üzerine bir araştırma. Kastamonu Eğitim Dergisi, 21(2), 535-552.
- Arı, R., & Demir, S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ve kitaplara yönelik tutumları. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(2), 247-266.
- Arslan, M., Çelik, A., & Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9(3), 1549-1574.
- Aslantürk, S. (2008). Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ve okumaya yönelik tutumları üzerine bir araştırma. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15), 131-149.
- Balcı, A. (2009). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları üzerine bir araştırma. Milli Eğitim Dergisi, 38(183), 65-78.
- Batur, S., vd. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumları. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(2), 149-161.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Chu, Y. M., Jiang, J., & He, H. J. (2020). A systematic review of interventions for improving children's reading habits. Journal of Educational Psychology, 112(2), 223-244.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). A first course in factor analysis. Psychology Press.
- Darıcan, N. (2014). Dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve tutumları. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(2), 177-194.
- Demir, E. (2009). Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(2), 87-102.
- Demir, S. (2016). Okuma alışkanlığı ve aile gelir düzeyi ilişkisi: Bir alan araştırması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(60), 276-291.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Development of attitude scale towards book reading. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(1), 25-44.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve kitap okumaya ilişkin görüşleri. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(2), 77-98.
- Gündüz, N. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme becerisi ile okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(29), 248-258.
- İlgar, R., İlgar, S., & Topaç, N. (2015). Okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumları. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 13(4), 525-544.

- Kantemir, A. (1995). İyi bir öğretmen olma bilinci. İzmir: İzmir İli Milli Eğitim Müdürlüğü Yayını.
- Karakullukcu, S., & Çelik, S. (2020). İlköğretim okullarında okuma kültürünün geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 45(203), 255-275.
- Katrancı, Y. (2015). Okuma alışkanlığı ve öğrencilerin kitap okuma tutumu arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 175-188.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Sever, S. (1998). İlköğretim öğretmenlerinin okuma alışkanlıkları ve bireysel özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 3-18.
- Koçak, R. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma tutumları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 67-81.
- Koçyiğit, S. (1990). İlkokul öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıkları ve okuma bilgileri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(5), 29-37.
- Öztürk, E., & Aydemir, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Journal of Research in Education and Teaching*, 2(3), 192-198.
- Saracaloğlu, A. S., ve diğerleri. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgileri, iletişim ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(18), 144-159.
- Saracaloğlu, A. S., ve diğerleri. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgileri ve tutumlarının belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 9(1), 80-97.
- Sever, S. (1997). İlköğretim öğretmenlerinin okuma alışkanlıkları ve okuma bilgileri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sezer, E., Üstündağ, B., Kılıç, D., & Deveci, S. (2021). An early literacy program for improving reading skills and reading habits in early childhood education. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 34-50.
- Sünbül, A. M., Akdeniz, A. R., Çepni, S., & Gökdere, M. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(3), 815-824.
- Tanju, Z. (2010). Okuma kültürü ve okuma becerisi. *Türk Dili ve Edebiyatı*, 55(534), 113-132.
- Tok, S., Küçük, Z., & Kırmacı, R. (2015). Development of the Middle School Book Reading Habits Scale. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(1), 25-42.
- Townsend, D. (2002). *Learning and teaching reading*. Psychology Press.
- Tuna, A. (2016). Okuma stratejilerinin okuma tutumuna ve okuduğunu anlama becerisine etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(2), 423-447.
- Tural, E. (1992). Kitap ve okuma kültürü. *Çağdaş Eğitim*, 125, 47-49.
- Velioglu, H., vd. (2013). Bir bilinç öncesi mesajla okumaya yönelik tutumu geliştirme çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 171-188.
- Yılmaz, A., & Darıcan, N. (2015). Öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(179), 343-357.
- Yılmaz, N. (1990). Okuma alışkanlığının kazanılması ve okuma kültürü. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 31(289), 46-53.
- Yılmaz, N., & Benli, E. (2010). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığı ile ilgili tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 108-122.
- Yılmaz, Ş., Köse, S., & Korkut, M. (2009). An investigation of the attitudes of students and teachers towards reading: A case study. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(36), 255-266.